

Vedlegg	1	av:	1
Sak:	02/2351-781		

AUST-AGDER FYLKESKOMMUNE
FYLKESUTVALGET
ÅPENT/~~LUKKE~~ MØTE *8.4.03*

Godkjent av:

Unntatt off. iflg. §

SAK NR. *42-2003*

*Endringer i industrikonsumloven og
vassdragsreguleringsloven. Høringsett.*

Vedlegg	1	av:	2
Sak:	02/2351-181		

FYLKESRÅDMANNEN

BEHANDLENDE ORGAN: Fylkesutvalget	MØTEDATO: 8. april 2003	SAK NR.: 42 - 2003
SAKSBEHANDLER: Fylkesrådmannen v/Stein Eliassen	ARKIVNR.:	

ENDRINGER I INDUSTRIKONSESJONSLOVEN OG VASSDRAGSREGULERINGSLOVEN. HØRINGSUTTALELSE

1. FORSLAG TIL VEDTAK.

Fylkesrådmannen fremmer slikt forslag til

vedtak:

1. Fylkeskommunen ser det som rimelig at kommunene får en kompensasjon fra staten når/om staten overtar kommunalt eide kraftverk ved konsesjonsperiodens utløp.
2. Fylkeskommunen ber om at også fylkeskommunen får en erstatning i de tilfeller staten finner det ønskelig å redusere den kommunale andelen fordi denne vil bli urimelig stor.

Votering:

Pkt. 1: Fylkesrådmannens tilrådning ble enstemmig vedtatt.

Pkt. 2: Fylkesrådmannens tilrådning ble vedtatt med 7 mot 2 stemmer.

Dermed var fylkesrådmannens tilrådning vedtatt.

2. SAMMENDRAG

Olje og energidepartementet sendte 29.11.2002 ut en utredning om endringer i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven på høring med høringsfrist på 3 måneder. Fristen ble i brev av 23. januar forlenget til 31. mars 03. På bakgrunn av sterke henstillinger til departementet fra høringsinstanser, har departementet imidlertid vedtatt å sette ned et bredt sammensatt utvalg for å vurdere hvordan hjemfallsretten skal utformes for fremtiden. Departementet ber likevel om at høringsinstansene avgir uttalelse til den foreliggende utredning, fordi dette kan være til nytte for det utvalg som nå skal nedsettes. Ved kontakt med departementet har fylkeskommunen fått forlenget fristen til å avgi slik uttalelse til 1. mai.

I den utredning som nå foreligger fremmes det forslag om å endre industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven slik at offentlig eide kraftverk blir likestilt med privateide kraftverk med hensyn på hjemfallsretten. Hjemfallsretten innebærer at staten overtar kraftverket, slik at reguleringsanlegget med tilliggende grunn, rettigheter, bygninger og innretninger gratis overdras til staten ved utløpet av konsesjonsperioden. Anlegget skal ved utløpet av konsesjonsperioden være i fullt ut driftsmessig stand. Denne hjemfallsretten gjelder i dag bare for privateide kraftverk, men foreslås nå også gjort gjeldende for offentlig eide kraftverk.

Det foreslås også en heving av minstegrensen for når det må søkes om konsesjon for regulering av et vannfall.

3. BAKGRUNN FOR SAKEN

Konsesjon og hjemfall

EFTA's overvåkingsorgan (ESA) har anført at gjeldende konsesjonsregler med ulike regler om konsesjonstid og hjemfall for offentlige og private erverv er i strid med EØS-avtalen. På denne bakgrunn besluttet regjeringen å nedsette et interdepartementalt utvalg for å utrede dette. Mandatet var å vurdere hjemfallsordningen i forhold til virkninger på ressursbruken og konkurransen i kraftsektoren, langsiktig nasjonal handlefrihet og hensynet til offentlige inntekter. Formålet var å gi grunnlag for å vurdere konsekvenser av å harmonisere konsesjonsreglene mellom offentlige og private aktører, og å gi beslutningsgrunnlag med hensyn til hvordan en eventuell harmonisering bør gjennomføres.

Ved å foreslå at det skal innføres en hjemfallsordning også for offentlig eide kraftverk, oppnår en å likestille offentlige eide og privat eide kraftverk. ESA's innvending mot dagens ordning vil da være imøtekommet. Det er verd å merke seg at det presiseres i utredningen at hjemfallsordningen, i tillegg til å skulle omfatte kommunale og fylkeskommunale kraftverk, også foreslås å gjelde for kraftverk eid av statlig eide selskaper som Statkraft.

Konsesjonstiden for offentlige eide kraftverk foreslås satt til 75 år fra den dato som lovendringen vil gjelde fra, og kraftverket vil da hjemfalle til staten vederlagsfritt. Etter at hjemfall har funnet sted kan staten på fritt grunnlag bestemme om f. eks. nedlegging av kraftproduksjonen, eller videre drift på nye eller endrede vilkår.

I utredningen begrunnes forslaget med at de vilkår som tidligere gjaldt for offentlig eide kraftverk om en alminnelig forsyningsplikt ble endret ved ny energilov i 1991, og offentlige og private kraftverk drives nå etter samme prinsipp. Det er derfor viktig å likestille vilkårene

for disse eiergruppene. Det heter videre at et eierskapsnøytralt hjemfallsinstitutt vil styrke myndighetenes langsiktige handlingsrom med hensyn på ressursforvaltning, eierskap og offentlige inntekter.

En viktig begrunnelse for den foreslåtte endringen er å legge til rette for å utvikle et effektivt marked for eierskap til vannfall og kraftverk, noe som kan bidra til effektivitet og verdiskapning i kraftsektoren. Likebehandling av private og offentlige aktører åpner for nye eiere som kan tilføre den norske kraftnæringen ny kapital og kompetanse.

Hjemfall – kommunal andel

Etter gjeldende lov skal **inntil** 1/3-del av vannkraftanleggene eller vannkraftanleggenes verdi ved hjemfall tilfalle kommunene der anlegget ligger. Tildeling av lovens maksimum på 1/3-del skal bare benyttes der det er små kraftverk som hjemfaller. Departementet foreslår en slik ny fordelingsnøkkel:

- For de første 250 GWh (uendret): 33 %
- for de neste 250 GWh: 10 %
- for de neste 500 GWh: 5 %
- utover 1000 GWh: ½ %.

Etter utredningen vil dette gi et gjennomsnitt på 10 – 15 % av verdiene som tilfaller kommunene ved hjemfall. Denne nøkkelen gir mindre til kommuner med store kraftverk enn det som har vært gjeldende til nå. Begrunnelsen for dette er at de kommuner som har store kraftverk som hovedregel er kommuner med et lite befolkningstall, og at de allerede har store kraftinntekter pr. innbygger.

Betydningen av denne ordningen vil øke nå som den også skal gjelde for offentlig eide kraftverk. Etter forslaget vil vannfall og kraftanlegg tilsvarende 110 TWh/år omfattes av denne ordningen, mot 8 TWh/år for de kraftverk som i dag omfattes av ordningen.

Stortinget avgjør verdien av anleggene og fordelingen av vederlaget mellom de berørte kommunene. Det er staten som vil motta de hjemfalle anleggene og bestemme over dem.

Forkjøps- og fortrinnsrett

For å sikre myndighetenes kontroll og styring med utnyttelse av vannkraftressursene har fylkeskommuner og kommuner hatt en sekundær og tertiær forkjøpsrett, etter staten. Gjennom denne forkjøpsretten kan offentlige myndigheter sikre seg kraftverk i en situasjon der selger ikke kan utnytte det forhold at samfunnet har en høyere betalingsvillighet enn en privat tredjepart. Denne styringsmuligheten beskrives som lite forutsigbar og treffsikker, og gjelder bare vannfall som er bygd ut uten konsesjon.

Denne retten til forkjøpsrett for stat, fylkeskommune og kommune foreslås nå opphevet med den begrunnelse at fylkeskommuner og kommuner skal behandles på samme måte som private aktører. Etter utredningen vil staten med hjemfallsretten og den øvrige konsesjonslovgivningen ha andre og mer treffsikre hjelpemidler slik at den ikke trenger denne forkjøpsretten.

Heving av grensen for konsesjonsplikten

Gjeldende regelverk gjør at mindre vannfall, som etter regulering kan produsere inntil 1000 naturhestekrefter, ikke trengs å undergis konsesjonsbehandling. For å gjøre det enklere å

bygge ut mikro-, mini- og småkraftverk, foreslås det at utbygging som vil gi mindre enn 4000 naturhestekrefter skal unntas fra konsesjonsplikten.

NVE har delegert til kommunene å behandle konsesjonssaker i utbyggingssaker som vil gi opp til 5 MW, noe som omtrent tilsvarer 4000 naturhestekrefter. Det er i det nye forslaget ikke sagt noe om hvorvidt kommunene fortsatt skal kunne konsesjonsbehandle søknader om mindre utbygginger, og hva grensen for dette eventuelt skal være.

4. FYLKESRÅDMANNENS VURDERING AV FORSLAGENE

Konsesjon og hjemfall

Det er kommuner og fylkeskommuner som er de største kraftprodusentene i Norge. Utvidingen av konsesjonskrav og hjemfallsretten til også å omfatte kommunal, fylkeskommunalt og statlig eide kraftverk omfatter betydelig verdier. Dagens omsetningsverdi pr år tilsvarer ca. 200 – 250 milliarder kr. En utvidelse av hjemfallsordningen slik som foreslått vil innebære en overføring av meget store verdier fra kommunesektoren til statlig sektor, selv om effekten av foreslått ordning først vil vise seg om 75 år.

Foreslåtte ordning vil ikke ha konsekvenser for Aust-Agder fylkeskommune som ikke eier (noen andel av) noe kraftverk, men for kommunene i fylket vil det ha stor betydning. Kommunene i Agder har nå solgt ut 45,4 % av Agder Energi til Statkraft, men eier fremdeles 54,5 % av verdien i Agder Energi. Denne verdien vil gå tapt 75 år etter en eventuell lovendring. De kommuner hvor kraftverkene er lokalisert vil imidlertid få en viss andel av det enkelte kraftverkets verdi, jfr. avsnitt om "Hjemfall – kommunal andel".

Ordningen med hjemfall for kommunale kraftverk vil stimulere til salg av disse kraftverkene, og da helst til salg tidlig i konsesjonsperioden slik at nye eiere vil ha utsikter til en lang eierperiode før kraftverket hjemfaller til staten. Jo lengre denne perioden er, desto høyere pris er det rimelig å anta at kjøperne vil betale for kraftverkene.

Forslaget om hjemfall også for kraftverk eid av kommunesektoren er delvis begrunnet med at en slik utvidelse av hjemfallsordningen vil gi bedre samfunnsmessig styring av kraftproduksjonen. Om forslaget imidlertid fører til at kommunene selger sine eierandeler i kraftverkene til private eiere, vil det medføre redusert offentlig styring av sektoren. Først når det er gått 75 år vil den statlige styringen av sektoren øke.

Hjemfall – kommunal andel

Ved hjemfall av alle kraftverk, uavhengig av eier, vil det etter forslaget være slik at en viss andel av verdien av kraftverket med tilhørende reguleringsanlegg m.m. vil tilfalle kommunene. Departementet har anslått at denne andelen vil utgjøre 10 – 15 % av kraftverkets totale verdi. Om dette også gjelder for kraftverk i Aust-Agder vil det tilsi at kommunene først mister sine eierandeler i Agder Energi. De kommunene hvor kraftverk er lokalisert, vil deretter motta 10 – 15 % av disse kraftverkernes totale verdi i retur. Kommuner uten kraftverk vil ikke mota noen andel av kraftverkernes verdi. Dette innebærer en omfordeling av verdier mellom kommunene i fylket.

Om kommunene velger å selge sin resterende eierandel før det hjemfaller vil eventuelt tap være avhengig av hvor mye de får betalt for eierandelen sin i forhold til det de kan tjene ved fortsatt å beholde eierandelen.

Det ligger innebakt i dette forslaget at små kommuner med store kraftverk vil tape på det nye forslaget til hvor stor andel av hjemfalte kraftverk som skal gå til kommunene, med den begrunnelse at disse kommunene allerede har store inntekter pr. innbygger fra kraftverkssektoren. Dette er riktig, men et alternativ til å redusere kommunenes andel mot en tilsvarende økning i statens andel, er å gi det som den kommunale andelen blir redusert med til fylkeskommunen. En viser her til at det denne ordningen er ment som, er en kompensasjon til kommunene fordi de mister naturressurser. Disse ressursene brukes som hovedregel av langt flere enn kommunens egne innbyggere, og det vil derfor være naturlig at også fylkeskommunen får en andel av denne erstatning. Jfr. også at fylkeskommunene mottar en viss andel av konsesjonskraftinntektene.

Forkjøps- og fortrinnsrett

Bortfall av kommunal og fylkeskommunal forkjøpsrett innebærer en tapt mulighet for kommunesektoren. Det foreslås ingen kompensasjonsordninger for dette tapet. En kjenner ikke til at denne muligheten har vært brukt i fylket.

Heving av grensen for konsesjonsplikten

Forslaget om å heve minstegrensen for konsesjonsplikt vil lette utbyggingen av mindre vannfall. Når behandlingen av en konsesjonssøknad bortfaller er det imidlertid viktig å sørge for at utbygging og utnyttning av vannfallet og ev. reguleringstiltak, kraftfremføring m.v. ikke er til ulempe for andre viktige samfunnsformål som friluftsliv og naturvern.

5. KONKLUSJON

De foreslåtte endringene vil, foruten å sikre likebehandling mellom offentlig eide kraftverk og privat eide kraftverk, også medføre at kommunesektoren mister innflytelse og styring over kraftproduksjonen. Videre innebærer forslaget en samling av verdier og offentlig makt og myndighet på dette feltet på statens hender.

Selv om forslagene innebærer udiskutable økonomiske tap for fylkeskommuner og kommuner, har en konkludert med at dette ikke rammes av Grunnlovens bestemmelser mot å gi lover tilbakevirkende kraft og plikt til å betale erstatning ved offentlig bruk av privat eiendom. Selv om dette er tilfelle, er det ikke noe til hinder for at staten betaler for de verdier som den tilfører seg selv via lovgivningen.

Trykt vedlegg:

Sammendrag av utredning

Utrykt vedlegg: Utredningen, som også kan leses på internett:

<http://odin.dep.no/oed/norsk/aktuelt/p10002038/p10002039/026001-080004/index-hov001-b-n-a.html>

1 SAMMENDRAG

Olje- og energidepartementet legger fram forslag om endringer i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven. Endringsforslagene omfatter blant annet bestemmelsene om tidsbegrensning av konsesjoner og hjemfall, forkjøpsrett og fortrinnsrett for henholdsvis staten, fylkeskommuner og kommuner, og bestemmelsene om minstegrensen for konsesjonsplikt.

1.1 Bakgrunn

Høsten 2001 besluttet Regjeringen at det skulle nedsettes en interdepartemental arbeidsgruppe som skulle vurdere hjemfallsordningen i forhold til virkninger på ressursbruken og konkurransen i kraftsektoren, langsiktig nasjonal handlefrihet og hensynet til offentlige inntekter. Formålet var å gi grunnlag for å vurdere konsekvenser av å harmonisere konsesjonsreglene mellom offentlige og private aktører, og gi beslutningsgrunnlag med hensyn til hvordan en eventuell harmonisering bør gjennomføres. Gruppen har bestått av:

Ekspedisjonssjef	Per Håkon Høisveen, leder	Olje- og energidepartementet
underdirektør	Ove Flataker	Olje- og energidepartementet
avdelingsdirektør	Frode Karlsen	Finansdepartementet
avdelingsdirektør	Geir Åvitsland	Finansdepartementet
rådgiver	Elena Bråten	Arbeids- og administrasjonsdepartementet
seniorrådgiver	Lars Olaf Selnes	Nærings- og handelsdepartementet
avdelingsdirektør	Helge Seland ¹	Utenriksdepartementet
rådgiver	Ingeborg Djupvik	Utenriksdepartementet
førstekonsulent	Bent Devik	Kommunal- og regionaldepartementet

Sekretariatet ble lagt under Olje- og energidepartementet og har bestått av:

rådgiver Aksel S. Tannum

førstekonsulent Elin Aasmundrud Mathiesen

I forbindelse med gruppens arbeid ble det gjennomført tre utredningsprosjekter. Utredningsprosjektene ble utført av Senter for Økonomiske Analyser (ECON) og Stiftelsen for Samfunns- og Næringslivsforskning (SNF). For å belyse de juridiske aspektene i arbeidet med forslag til endringer, ble det innhentet betenkning fra Lovavdelingen i Justisdepartementet.

EFTAs overvåkningsorgan (ESA) har anført at gjeldende konsesjonsregler med ulike bestemmelser om konsesjonstid og hjemfall for offentlige og private erververe, er i strid med EØS-avtalens bestemmelser om fri etableringsrett og kapitalbevegelse. ESA hevder at det norske regelverket ikke er eiernøytralt, slik at foretak fra andre EØS-stater ikke kan delta i denne sektoren på lik linje med offentlige norske foretak. Norges standpunkt er at konsesjonsbestemmelsene er et ledd i ressursforvaltningen, som faller utenfor EØS-avtalens virkeområde. Fra norsk side er det videre anført at konsesjonssystemet dekkes av EØS-avtalens artikkel 125 som bestemmer at avtalen ikke på noen måte skal berøre avtalepartenes regler om eiendomsretten. Med bakgrunn i lovarbeidet er prosessen med ESA stilt midlertidig i bero.

Departementet har fått oversendt flere juridiske utredninger utført på oppdrag fra ulike interesseorganisasjoner. Advokatfirmaet Simonsen Føyen har utarbeidet en rapport for Kommunenes Sentralforbund og KS Bedrift. Rapporten gjennomgår alternativer til lovendring. Advokatfirmaene Thommesen Krefting Greve Lund og Bugge, Arentz-Hansen & Rasmussen har på vegne av 16 større kraftselskaper utarbeidet en vurdering av sentrale forhold knyttet til en eventuell innføring av eiernøytralt hjemfall. Utredningen tar særlig for seg forholdet til andre regelverk som Grunnloven og Den europeiske

menneskerettighetskonvensjon. For Energibedriftenes Landsforening har Universitetet i Oslo ved dr.juris Ulf Hammer, professor Hans Petter Graver og advokat Henrik Bjørneby utredet EØS-avtalens betydning for industrikonsesjonslovens bestemmelser om tidsbegrenset konsesjon og hjemfall. Departementet har under arbeidet også mottatt en rekke brev fra øvrige interessegrupper. Samtlige innspill har blitt vurdert i arbeidet som har ledet frem til lovendringsforslaget her.

1.2 Hovedinnhold

Høringsnotatet er inndelt i 10 kapitler. I kapittel 2 redegjøres det for den historiske utviklingen av konsesjonsreglene, og det gis en gjennomgang av dagens regelverk. Kapittel 3 gir en gjennomgang av bakgrunnen for lovendringen og de hensyn lovforslaget bygger på. Det er også vist til alternative modeller for lovendring og årsakene til at modellen for lovforslaget er valgt. Det blir også gitt en oversikt over korreksjonsmekanismer for å opprettholde bedriftsøkonomisk og samfunnsøkonomisk interesse for å investere i anleggene mot slutten av konsesjonsperioden. Kapittel 4 gjennomgår hovedtrekkene i lovendringsforslaget. De spesifikke endringene i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven redegjøres for i henholdsvis kapittel 5 og 6. Det foretas en grundig gjennomgang av forholdet til Grunnloven i kapittel 7. I kapittel 8 gis en vurdering av forholdet til Den europeiske menneskerettighetskonvensjon. Kapittel 9 omhandler kort forholdet til EØS-avtalen. En oversikt over økonomiske og administrative konsekvenser blir gjennomgått i kapittel 10. Til slutt er det inntatt forslag til endringer av lovtekst i industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven.

1.3 Hjemfall og nasjonal ressursforvaltning

Vannkraftens betydning for Norge er unik i internasjonal sammenheng. Få land har en like stor del av sin infrastruktur for energiforsyning bygget opp rundt naturressurser. Det er derfor helt avgjørende at norske myndigheter har virkemidler som gir den nødvendige styringen og kontrollen med disse ressursene. Hjemfallsretten ble første gang innført i 1909. Hjemfallet skulle sørge for at eiendomsretten til vannfallet etter en fastsatt periode skulle legges under offentlig styring og kontroll til beste for fellesskapet. Dette grunnlaget for hjemfall står like sterkt i dag. Hjemfall bidrar også til at grunnrenten, som oppstår ved utnyttelse av knappe naturressurser, tilfaller fellesskapet. Et eierskapsnøytralt hjemfallsinstitutt vil styrke myndighetenes langsiktige handlingsrom med hensyn til ressursforvaltning, eierskap og offentlige inntekter. Norsk energiforsyning har et stort innslag av offentlig eierskap. Konsesjonsvilkårene har vært praktisert slik at det kun er private aktører som er blitt underlagt tidsbegrensede konsesjoner med vilkår om hjemfall. Fram til energiloven trådte i kraft i 1991 var offentlige aktører underlagt oppgaver på vegne av staten som innebar plikt til forsyning av kraft til industrien og husholdningene. Energiloven opphevet oppdeckingsplikten som de offentlige aktørene var underlagt, og offentlige og private kraftprodusenter driver nå etter de samme prinsipper.

Ulike rammevilkår for offentlige og private aktører reduserer mulighetene for å omdisponere eiendelene i kraftforsyningen. Dette reduserer dynamikken i næringen. En viktig begrunnelse for den foreslåtte endringen i konsesjonslovgivningen er å legge til rette for å utvikle et effektivt marked for eierskap til vannfall og kraftverk, noe som kan bidra til økt effektivitet og verdiskapning i kraftsektoren. Likebehandling av private og offentlige aktører åpner for nye eiere som kan tilføre den norske kraftnæringen ny kapital og kompetanse.

Dagens eierskap i kraftsektoren er komplekse, og forslaget til endring av konsesjonsreglene er utformet med tanke på å unngå omgåelser, uheldige tilpasninger, og uforutsette virkninger for enkeltaktører. Det er også et mål å oppnå regelforenklinger, slik at konsesjonslovgivningen blir enklere å administrere, transparent og forutsigbar for alle aktører.

Innføring av vilkår om tidsbegrensning regnet fra lovendringstidspunktet og hjemfall for kraftanlegg ved utløpet av konsesjonsperioden er den løsningen som både ivaretar hensynet til langsiktig styring og kontroll av ressursene og et effektivt marked.

Departementets lovendringsforslag baseres derfor på at konsesjoner som er meddelt på ubegrenset tid til offentlige aktører omgjøres til tidsbegrensede konsesjoner med løpetid på 75 år fra lovendringstidspunktet. Samtidig pålegges det vilkår om hjemfall til staten ved utløpet av konsesjonstiden. Vannfall som ikke tidligere er konsesjonsbehandlet og er ervervet av statsforetak, kommuner og fylkeskommuner eller sammenslutning hvor minst 2/3 av kapitalen og stemmene eies av slike, pålegges konsesjon tidsbegrenset til 75 år fra lovendringstidspunktet. Det innføres vilkår om hjemfall ved utløpet av konsesjonstiden.

Lovendringsforslaget omfatter alle vannfall ervervet etter ikrafttreden av lov nr. 4 av 18. september 1909. Det var i loven av 1909 hjemfall ble innført for første gang. Alle erverv av vannfall av private etter dette tidspunkt har derfor allerede blitt pålagt vilkår om hjemfall i sine konsesjoner.

Hjemfallsinstituttet tilfører langsiktig nasjonal handlefrihet i ressursforvaltningen. Etter at hjemfall har funnet sted, kan staten på fritt grunnlag fatte beslutning om eksempelvis nedleggelse av kraftproduksjon eller videre drift på nye eller uendrede vilkår. Hjemfall gir også staten anledning til å fatte beslutninger om det framtidige eierskapet til vannfall og reguleringsanlegg. Et eiernøytralt hjemfallsinstitutt øker myndighetenes muligheter for styring og kontroll over viktige naturressurser. Hjemfall av det meste av norsk vannkraftproduksjon gir staten det nødvendige grunnlaget for å fatte avgjørelser som i størst mulig grad er

basert på helhetlige og samfunnsmessige vurderinger. Innføring av et eierskapsnøytralt hjemfallsinstitutt må også antas å ivareta ESAs krav om likebehandling av de ulike aktører i kraftbransjen.

De endringer som har skjedd med hensyn til offentlige aktørers oppgaver innenfor sektoren tilsier at begrunnelsen for konsesjonsfritak ikke lenger er tilstede og da heller ikke særordninger om hjemfall.

Forslaget vil medføre klare spilleregler i markedet og skaper tilnærmet like vilkår for samtlige aktører i kraftsektoren. Det skal i denne sammenheng presiseres at aktører som omfattes av den foreslåtte innføring av vilkår om tidsbegrensede konsesjoner med vilkår om hjemfall til staten, blir meddelt en

konsesjonsperiode på 75 år fra lovendringens ikrafttredelsestidspunkt. Konsesjonsvarighet på 75 år er valgt for å avbøte for det verditapet en tidsbegrenset konsesjon med hjemfall kan ha for offentlige aktører.

Lovendringen vil dessuten gi dagens eiere utvidet handlefrihet med hensyn til å gjennomføre tiltak som kan styrke eiernes avkastning, og i forhold til å frigjøre egenkapital til andre formål. Departementet kan ikke se at en utvidelse av konsesjonsperioden fra 60 til 75 år vil svekke grunnlaget for hjemfallsordningen som vil gi staten mulighet til en helhetlig vurdering av ressursforvaltningen i et langsiktig perspektiv.

Etter en samlet vurdering har departementet kommet til at den foreslåtte lovendringen kan gjennomføres uten at det oppstår plikt til å yte erstatning etter Grunnloven til de berørte statsforetak, fylkeskommuner, kommuner og offentlige selskap.

Når det gjelder private minoritetsiere i offentlige selskap, er det derimot usikkert om inngrepet lovendringen medfører kan gjennomføres uten at det utløses plikt til å yte erstatning til disse. Departementet foreslår derfor at det ytes kompensasjon til slike private minoritetsiere.

Muligheten for konsesjonæren til å inngå avtaler med staten om foregrepet hjemfall og tilbakesalg eller -leie vil bestå. Det legges videre opp til å utarbeide flere mekanismer som korrigerer for konsesjonærens reduserte insentiver til nyinvestering i anleggene når hjemfallstidspunktet nærmer seg. Med en konsesjonsperiode på 75 år vil det være lite hensiktsmessig å utarbeide slike korreksjonsmekanismer allerede i dag.

Vertskommuner har krav på inntil 1/3 av vannkraftanleggene eller verdien av anleggene, både ved foregrepet hjemfall og ordinært hjemfall. Det er ikke foreslått endring i lovregelen om utbyggingskommunenes andel. En konsekvens av et eiernøytralt hjemfall er at vertskommunene kan få svært store inntekter. Det er derfor foreslått endringer i trappetrinnsregelen, som Stortinget i plenum tidligere har fastsatt, for hjemfall av de større kraftverk og reguleringer. Dette vil dempe de sterkeste utslagene av denne inntektsoverføringen, samtidig som fordelingen av verdiene mellom kommunene blir jevnere.

Lovforslaget omfatter også andre endringer i konsesjonsreglene. Minstegrensen for konsesjonsplikt heves. Dette medfører betydelige forenklinger for utbygging av ny vannkraftproduksjon.

I lovforslaget oppheves bestemmelsene om forkjøps- og fortrinnsrett for henholdsvis staten, fylkeskommuner og kommuner. Eierskapsnøytrale konsesjonsregler tilsier at staten, kommuner og fylkeskommuner ikke bør kunne benytte slike regler til å skaffe egne markedsaktører fortrinn framfor andre.

¹ Avdelingsdirektør Irvin Høiland overtok sommeren 2002